

Det handler om moral...

– et amerikansk eventyr

Der var engang en ung mand, som drog afsted fra sit hjem i den stille og arbejdsomme lilleby til den store by for dér at gøre sin lykke...

Sådan er mange af den gamle verdens eventyr begyndt, og også, med visse forskelle i stil, nogle af den nyes. *The Big Town* er ét af dem. Skønt hun ikke er kongedatter, får helten sig alligevel en prinsesse, og skønt han ikke får det halve kongerige, vinder han alligevel et mytisk land.

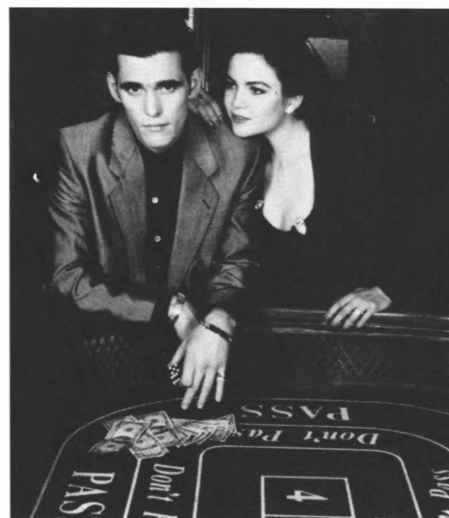
Året er 1957. Lillebyen er Rockport, Indiana, og den unge mand er J.C. Cullen, kaldet Cully (Matt Dillon). Han er 'the best goddam dice-player I ever saw!' som hans læremester og fadererstatning, Hooker (Don Francks), siger. Hooker tilskynder ham til at drage til Chicago og lade sin formidable beherskelse af terningspillet komme til sin ret ved storbyens grønklædte (af dollarsedler såvel som filt) spilleborde.

Højt spil

Det er terningspillet (her specifikt *craps*, et almindeligt amerikansk hasardspil) og skildringen deraf, som er filmens måske mest spændende element - såvel på det dramaturgiske som det moralske plan. Der har været andre film om spillere før *The Big Town*, nok til, at spilleren eller gambleren har kunnet etablere sig som 'mytologisk' skikkelse, på linje med amerikanske arketyper som gangsteren og gunfigteren.

Tilfælles med gangsteren har han den unge alder og muligheden for at realisere den amerikanske drøm om fra ingenting og gennem sin egen dygtighed at skaffe sig ubegrænsede rigdomme. Men han adskiller sig markant fra gangsteren ved sit professionelle kodex, som placerer ham tæt op af gunfigteren. Han besidder en avanceret professionel kunnen, som - hvis han ønsker det - kan være ganske indbringende. Men det, der virkelig har betydning for ham, er opgøret med den jævnbyrdige modstander om hæder og ære, hvor hans færdigheder kan komme på den afgørende prøve.

af Casper Tybjerg

Disse færdigheder har en særlig karakter i *The Big Town*. Det er indlysende, at en gunfigters kunnen (herunder hans psykologiske indsigt) er af afgørende betydning for udfaldet af et opgør. Ligeledes poker- (Jewisons *The Cincinnati Kid* fra 1965, m.fl.) eller billardspillerens (Rossens *The Hustler*, 1961). Men terningens rullen styres ene og alene af heldet. Derfor er det dristigt at lave en film om en terningspiller. For hvilke evner kan en terningspiller besidde, som kan gøre ham sine modstandere overlegen? Og hvordan skaber filmen reel spænding, når udfaldet afhænger af heldet, i.e. manuskriptforfatterens for godt-befindende?

Cully har heldet med sig - naturligvis - men når han står ved spillebordet, besidder han også en urystelig selvsikkerhed og tro på, at han vil vinde. Han har 'the cool', som Hooker siger, og hans

cool rimeliggør overfor tilskueren, at han vinder spil efter spil. Vi overbevises om, at en spiller gennem sin psykologiske overlegenhed er i stand til at skabe sit eget held, hvad Cully også udtrykker direkte i filmen. Og den undervurderede Matt Dillon låner med sin karismatiske udstråling og sit udtryksfulde spil troværdighed til denne påstand.

Forbindelsen mellem Cullys held og hans selvtillid er også et spændingsskabende element. Han finder nemlig kærlighedslivet betydeligt vanskeligere at håndtere end terningerne, og det påvirker hans indsats ved spillebordene. Han står splittet mellem den søde, lyse, intelligente enlige mor Aggie og den mørke, forførelseriske og særdeles kødelige strip-tease-danserinde Lorry Dane (fremragende spillet af henholdsvis Suzy Amis og Diane Lane). En næsten klassisk luder-madonna-opdeling.

For Fast Eddie Felson (Paul Newman, herover) i *Hajen* er billardspillet en besættelse. For *The Kid* (Steve McQueen, t.h.) i *Cincinnati Kid* er pokerspillet en leg ligesom spillet med drengen på gaden. For Cully (Matt Dillon, øverst t.v. med Diane Lane) er terningspillet forretning. T.v. hans modstander i kærligheden (Diane Lane) og i spillet (Tommy Lee Jones).

Kreativ klassicisme

Filmen spiller bevidst på dette klassisk-arketypiske præg. Den rummer en række situationer, som giver os en betryggende fornemmelse af genkendelighed og forudsigelighed: ved afrejsen fra Rockport giver Hooker sin 'lucky dollar' til Cully, som sætter den ind i et afgørende spil - og naturligvis vinder han. Cullys arbejdsgiver i Chicago, den blinde Edwards (Bruce Dern), som lever af at lade dygtige spillere spille med sine penge mod at få broderparten af deres gevinst, fortæller Cully om den spiller, der blindede ham med et fad syre: han havde en letgenkendelig tatovering på håndledet - og naturligvis møder Cully ham. Også i skildringen af Cullys kærlighedsaffærer kan man glæde sig over den stilsikre brug af virkemidler, som man troede hørte en svunden tid til: da Cully og Lorry Dane forenes i et hedt kys, tordner et højbanetog henover - og det slår gnister til alle sider!

Også på en anden måde vækker filmen minder om den klassiske Hollywood-film: ved sin imponerende besætning af birollerne. Foruden de allerede nævnte Tommy Lee Jones som den skulende og dejligt usympatiske Cole, filmens skurk nummer ét, Tom Skeritt som spilleren med tatoveringen på håndledet, Del Close som 'the Preacher', en snu storspiller, der dækker sin dygtighed bag en ekcentrisk facade: 'Oh Lord let the Holy Spirit enter these dice

and help me relieve these poor sinners of their ill-gotten gains!' Og ikke mindst Lee Grant som Edwards' kone, en lidt falmet skønhed, der bag en kuldslået facade skjuler en uheldig hengivenhed for Hooker.

Klassiske er ligeledes de rock'n'roll-numre, som smykker lydsporet. Prunkløse, fyndige, og sprængfulde af energi understøtter de ikke blot det iøvrigt overbevisende tidsbillede, de kommer til at kommentere og berige filmens handling. De suppleres elegant af underlægningsmusikken, som lægger sig tæt op af deres sound, og som af og til benytter sig af deres melodier på ledemotivisk manér.

Men *The Big Town* nøjes ikke med at skabe denne atmosfære af klassicitet; den udnyttes også på skabende vis. 'Your luck will change!' får Cully at vide ikke mindre end fire gange. Gentagelsen giver replikken skæbnsvanger vægt, og vi venter spændt på, at øjeblikket indtræffer, hvor spådommen vil gå i opfyldelse. På sin vis går den i opfyldelse - men ikke på den måde vi regner med.

Det halve kongerige

The Big Town har en over al måde lykkelig slutning, hvor Cully uden at have lidt nederlag trækker sig tilbage fra spillebordene og forenes med Aggie. I de fleste andre spillefilm er spillet befængt med et skær af lastefuldhed, forbrydelse og synd. I *The Hustler* må Fast Eddie (Paul Newman) sælge sin sjæl til George C. Scotts Mephisto-figur for at kunne besejre Minnesota Fats, den regerende mester. Spillet som sådan er ikke så forgiftet i *The Cincinnati Kid*, men her berøves Steve McQueen sejren i det afgørende pokerspil, fordi han finder ud af, at der er blevet snydt til hans fordel; skønt ingen opdager det, er spillet kompromitteret for McQueen.

Eddie og The Kid er tragiske tabere, spillelidenskabens styrer deres liv, og de er ikke i stand til at bakke ud (før det er for sent). Men Cully er - da han opdager, hvor samvittighedsløst Edwards, Cole og Lorry Dane har udnyttet ham. Men han fortryder intet, og filmen støtter ham ved resolut at nægte at moralisere. Filmens frisind er en af dens mest tiltalende sider. I gamle dage havde det været utænkeligt, at Aggie, symbolet på renhed, skulle have født sit barn uden for ægteskab (hvad det er) eller at hun ville gå i seng med Cully (hvad hun gør). Cully var næppe heller sluppet fra sin kødelige affære med Lorry Dane uden bebrejdelse og bod. Den moderne holdning er på en gang overraskende og smukt indpasset i filmens klassicisme, så dens skær af nostalgi alene ligger i stilen, ikke i indholdet. Cullys oplevelser betragtes som erfaringer, der modner ham, således at cool og urystelig selvsikkerhed erstattes af indsigt og uangribelig integritet. Det er denne modningsproces, der gør ham i stand til ved filmens slutning definitivt at afsvære sig terningspillet ved at lægge lykkedollaren på Hookers gravsten. Og derefter vandre bort fra kameraet hånd i hånd med Aggie og med hendes datter på skulderen. Billedet fastfrys og forvandles for vore øjne til et maleri taget lige ud af Norman Rockwell. Takket være deres modne og uforfærdede valg af oprigtighedens og retfærdighedens vej har spilleren og den ugifte mor nået det ideale Amerika.

Og så er den dødunderholdende!

The Big Town

The Big Town. USA 1986. I: Ben Bolt. Manus: Robert Roy Pool. Efter: roman 'The Arm' af Clark Howard. Foto: Ralf D. Bode. Klip: Stuart Pappé. Musik: Michael Melvoin. Production Design: Bill Kennedy. Mdv.: Matt Dillon, Diane Lane, Suzy Amis, Tommy Lee Jones, Bruce Dern, Tom Skeritt, Lee Grant, Don Francks, Del Close, David Marshall. 109 min.